

2. Кошуба-Вольвач О. Українська академія мистецтв: історія заснування та фундатори. Київ: Родовід, 2015

3. П'яті платонівські читання. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ: Видавництво Людмила, 2019.

4. Сьомі Платонівські читання. До 60-річчя кафедри ТІМ і 50-річчя кафедри ТРТМ НАОМА. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції. Київ: Видавництво Людмила, 2020.

5. Четверті платонівські читання. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ: СПД Чалчинська, 2017.

6. Шості платонівські читання. До сторіччя НАОМА. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ: Видавництво Людмила, 2019.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-117-6-27>

ОБІГ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА ЯК СФЕРА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Русаков С. С.

*кандидат філософських наук, доцент,
докторант кафедри культурології та інформаційних комунікацій
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

Мистецтво є важливою складовою людської культури, тому постійно аналізується у культурологічних та мистецтвознавчих дослідженнях, а також у філософських, соціологічних та економічних наукових розвідках. Особливості моделей обігу творів мистецтва заслуговують детального вивчення, адже вони є відображенням процесів, які впливають на динаміку культури.

Серед вітчизняних напрацювань бракує наукових розвідок про обіг творів мистецтва, адже здебільшого заведено зосереджуватись на описі життєтворчості знакових митців, інтерпретації їхніх творів й стилів, виокремленні найкращих творів певної епохи. На нашу думку, такий підхід вдало розвиває мистецтвознавчі дослідження, проте в рамках культурологічних студій потрібно також виокремити вивчення обігу творів, що допоможе глибшому розумінню ціннісних орієнтацій у різні періоди, в тому числі сьогодні.

Розширюючи традицію культурологічного вивчення мистецтва як невіддільної частини людської культури, обіговий підхід впроваджує нові сфери для дослідження, зокрема артринку як ціннісно-сислової сфери функціонування мистецтва наприкінці ХХ-початку ХХІ століття. Не відмовляючись від потреби деконструкції дискурсів та герменевтичного аналізу творів мистецтва, введення в орбіту дослідження специфіки їхнього обігу, сприяє пізнанню інституційних, соціальних та економічних аспектів створення, презентації та споживання творів мистецтва.

У праці «Circulations in the Global History of Art» автори пропонують гіпотезу, що інтерес до предметів та історичних фактів в історії мистецтва та увага до їхнього обігу сприятимуть критичним, теоретичним та інтерпретаційним розмірковуванням про глобальну історію мистецтва для глобалізованого світу [1].

Водночас тема обігу творів мистецтва має відношення до ширшого контексту – культурного обміну. Вагомий науковий доробок у цьому напрямі представляє серія праць за редакцією Вільяма Монтера під спільною назвою «Cultural Exchange in Early Modern Europe». Автори у кількох томах розглядають історію Європи крізь призму динаміки культурного обміну, як матеріальними, так і нематеріальними цінностями. Центральна тема розкривається на різних прикладах, наприклад, у першому томі культурний обмін розкривається в контексті релігії [2], в другому томі на основі порівняння етнічних, релігійних та міжнародних характеристик та трансформацій міст ранньої Європи [3], а останніх двох томах в контексті інформації й комунікації та європейської ідентичності. У цих дослідженнях ми знаходимо важливу інформацію про особливості циркуляції творів мистецтва в контексті культурного обміну XV – XIX ст.

Виокремимо дослідження Беатріс Жуає-Прунель, яка вважає суттєвою перевагою вивчення артринку крізь призму обігу творів мистецтва. Авторка підкреслює, що такий ракурс значно поглиблює дослідження, які «інколи ризикують впасти у спрощене економічне дослідження, що займається поверхневим розглядом цін, акцій, галерей, дилерів, коливанням вартості» і дає змогу «вийти за рамки звичайних інструментів економічного аналізу» [4].

Серед практичних втілень, які стали результатом вивчення обігу творів мистецтва вирізняються цифрові дослідження з історії мистецтва, які 2009 р. засновані Беатріс Жуає-Прунель і репрезентовані на онлайн-платформі Artl@s. Сайт об'єднує три окремі дослідницькі проекти: BasArt – міжнародна база даних виставкових каталогів (особливістю є наявність географічної прив'язки та датування, що дає змогу робити позначки на інтерактивній карті і відстежувати

обіг творів та виставок митців); GEOMAP – динамічна картографія артринку Парижа 1815 – 1955 рр.; Prix de Rome – біографічний довідник резидентів Французької Академії в Римі та його аналітичний інтерфейс.

Зазначимо, що Беатріс Жуає-Прунель тяжіє до способів, завдяки яким можна знайти, виміряти та візуалізувати обіг, що сприяє розумінню структури артринку завдяки кількісній оцінці та картографії і може бути ефективним для соціології культури.

Історико-культурологічний огляд джерел засвідчує існування різних моделей обігу творів мистецтва, які сприяли поступовому формуванню багатоаспектних взаємовідносин між зацікавленими сторонами (напр., художник і колекціонер), появі спеціалізацій (артдилер, галерист та ін.), розробці дієвих умов для створення, презентації та споживання мистецтва.

У сучасному світі основним каналом обігу творів мистецтва є артринок. Вивчення артринку з точки зору обігу художніх творів потребує уваги до широкого спектра економічних, соціальних, географічних та політичних чинників. Крім того, Беатріс Жуає-Прунель зазначає щодо важливості психологічного підходу, адже обмін творами мистецтва «регулюється не лише змінами вартості, але й логікою бажання та наслідування» [4]. Таким чином, артринок потрібно аналізувати в культурологічному контексті, який вирізняється міждисциплінарним підходом і загальна логіка якого відповідає архітектоніці культурології [5, с. 5]. Розгляд артринку сприяє дослідженню сфери функціонування мистецтва в контексті глобалізаційних процесів та мультикультуралізму як важливих концепцій, які осмислюються теоретичною культурологією; вивчення різних моделей обігу художніх творів допомагає розумінню закономірностей та тенденцій історико-культурного процесу, що є предметом історичної культурології; розробка методології регулювання та управління обігом творів мистецтва актуалізує артринок в контексті соціокультурних процесів та діяльності різних інститутів культури і їхньої взаємодії, що є завданням практичної культурології.

Вивчення артринку крізь призму обігу художніх творів засвідчує, що динамічність та відкритість середовища є важливим чинником формування значень цього твору, що врешті впливає й на вартість арттвору. Такий підхід потребує контекстуалізації артринку, що також відповідає культурологічному знанню, адже на думку українських культурологів варто звертати увагу на «контекстуальність культурологічного знання: культурний текст вивчається в ціннісно-змістовому просторі своєї епохи й переосмислюється в контексті сучасних реалій» [5, с. 4].

Література:

1. *Circulations in the Global History of Art*. Edited by thomas dacosta kaufmann, catherine dossin, and béatrice joyeux-prunel. New York: Routledge, 2016. 247 pp.
2. *Cultural Exchange in Early Modern Europe (Cultural Exchange in Early Modern Europe 4 Volume Paperback Set) (Volume 1)* Cambridge University Press; 2007, 436 pages.
3. *Cultural Exchange in Early Modern Europe Volume 2. Cities and Cultural Exchange in Europe, 1400–1700* Cambridge University Press; 2007, 454 pages.
4. Béatrice Joyeux-Prunel. *Circulation and the Art Market. Journal for Art Market Studies*, Forum Kunstmarkt Cologne, 2017. (hal-01707369)
5. Герчанівська, П.Е. Тотожність та відмінність культурологічних та антропологічних шкіл [Текст]. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв = National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald : щоквартальний науковий журнал. – 2019. – № 2. – С. 3–7

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-117-6-28>

**О ТЕНДЕНЦИЯХ И ДИНАМИКЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ МУЗЫКИ
В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ КУЛЬТУРЫ**

Таганов О. Н.

*доцент кафедры философии и культурологии
Национальный университет кораблестроения
имени адмирала Макарова
г. Николаев, Украина*

Начавшаяся в середине XX века активная фаза процесса глобализации в качестве целеполагающего принципа декларировала унификацию (в широком смысле). «Многие рассматривают сегодняшнюю глобализацию как имеющую три основные сферы – экономическую (либерализация), политическую (демократизацию) и культурную (универсализация), с войной и дипломатией, включенными в политические обмены»¹³

¹³ Many consider present day globalisation as having three main realms — economic (liberalisation), political (democratisation) and cultural (universalisation), with war and diplomacy included in the political exchanges.